

Finna sitt goda ställe

Tidningen Arbetet 1989

I "Samtalen med Don Juan" ställs Castaneda inför ett avgörande möte med den gamle yaqui-indianen don Juan. För att Castaneda ska kunna få tillgång till don Juans kunskap uppmanas han att finna sitt ställe på verandan. Castaneda vankar runt, sätter sig på golvet, prövar fläck efter fläck, lägger sig ner, rullar runt. Han känner sig fånig och förtvivlad för att han inte vet hur han ska känna igen sitt eget ställe, och han försöker hela natten.

Enligt don Juan finns det två ställen för var och en. Det goda och det onda, och dessa är nyckeln till människans välbefinnande. Att sitta på det goda innebär styrka, att sitta på det onda kan försvaga.

De flesta människor orienterar sig själva, medvetet eller omedvetet, i sin omgivning och på varje plats vi kommer till placerar vi oss automatiskt där det känns rätt. En plats är bättre än en annan, och en fel vald plats kan skapa obehag.

Don Juan säger att ens ställe är en plats där man känner sig naturligt stark och lycklig. När man är där så vet man. Det som är självklart för honom, avfärdar vi ofta som trams. Ändå. Ändå fortsätter vi att välja en ort, en bostad eller platsen i ett rum utifrån något som inte kan förklaras rationellt eller logiskt. Men att tvinga sig kvar där man inte trivs kan vara lika förödande som att tvingas flytta från ett ställe som känns rätt.

Medan några kurar ihop sig i skogen, vill andra bo i nära havet. Där någon kvävs, känner en annan trygghet. Vissa kan inte sitta med ryggen mot rummet, andra vill vara nära utgången och de flesta har sin speciella plats vid köksbordet. Det finns platser som är välkomnande, platser som stöter bort. Vissa hus är vänliga, andra så bistra att det viskas om spöken. I en bostad kan ett enda rum vara så fel att ingen står ut där, ett hus kan ratas för att det vetter åt fel väderstreck, men de flesta finner ro i de flesta kök.

Mitt onda ställe är Stockholm, mitt goda är Söderslätt. Jag flyttade till Stockholm enbart för ett arbetes skull, och förlikade mig aldrig med staden. När det gäller bostaden hade jag aldrig något egentligt val. Efter att jag en glad morgon viftat sönder taklampan hade jag en slumrande dröm om högt i tak.

När jag började leta efter mitt ställe, i Skåne, visste jag exakt hur det skulle se ut – men jag hade aldrig kunna precisera det. Det dröjde innan jag fann rätt, men när jag gjorde det blev jag blixtförälskad. Huset är 130 år och saknar allt det som för många anses vara grunden för vad som är trivsamt, men jag accepterade utan tvekan en vardag med utettoa, provisorisk dusch och att bära in vattnet.

I 56 år har det stått här vid havet, i den skånska dimman, ensamt och igenbommad – orört – som en stolt husjungfru. Ett gediget skånehus med högt i tak och det bästa av allt; ingen har förstört dess själ med modern plastikkirurgi.

Men ibland, när jag ser ett modernt kök och ett härligt badrum, undrar jag om mitt val var riktigt klokt. Väl hemma igen har jag glömt tvivlet och bär tåligt in vattnet. Det finns värden som jag inte kan sätta timmen på och kommer tid, kommer råd. Jag vet min plats, och förundrats ofta över hur diffus bilden av den egentligen var medan jag sökte.

Det som oroar mig nu är inte att huset kräver arbete, utan att katten älskar att sova på min säng. Enligt vissa teorier föredrar katten platser där jordens energifält har sin skärningspunkt, och människor mår bäst där emellan. Är det jag som har valt fel sovställe, eller är det katten?